

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
менеджменту

Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України

**Problems and Prospects for the Development of
the Financial and Credit System**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(Україна, Суми, 5-6 грудня 2022 р.)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК [330.34+330.336](063)
E45

*Рекомендовано вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 6 від 8 грудня 2022 р.)*

E45 Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України»/ за заг. ред.: Л. Л. Гриценко, І. В. Тютюнник. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 81 с.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» містять результати наукових досліджень присвячених пошуку системного вирішення мультидисциплінарних проблем в галузі електронного бізнесу і технологічних інновацій, цифрової трансформації освітніх систем, запровадження інноваційних технологій у фінансовому секторі.

Для науковців, науковців, студентів, аспірантів, представників бізнесу та громадських організацій і вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

The materials of the International scientific and practical conference " Problems and Prospects for the Development of the Financial and Credit System" provide the results of scientific research focused on the search for a systematic solution to multidisciplinary problems in the field of electronic business and technological innovations, digital transformation of educational systems, the introduction of innovative technologies in financial sector. .

For scientists, researchers, students, postgraduates, representatives of business and public organizations and higher education institutions and a wide range of readers.

УДК [330.34+330.336](063)

© Колектив авторів, 2022
© Сумський державний університет, 2022

ЗМІСТ

<i>Лариса Гриценко</i> <i>Ірина Кожушко</i>	Особливості розрахунку показників ЕВІТ, ЕВІТДА, ОІВДА для підприємств України в сучасних умовах.....	5
<i>Інна Школьнік</i> <i>Вікторія Дзюба</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Аліна Темченко</i> <i>Крістіна Попова</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України..... «Гнучке бюджетування» як дієвий механізм планування на виробничих підприємствах ..... Оцінка ефективності фінансів депозитних корпорацій України.....	9 13 17
<i>Наталія Пігуль</i> <i>Тетяна Боряк</i> <i>Лариса Гриценко</i>	Сучасні методи аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання..... Аналіз стану прибутків та збитків підприємств України.....	20 23
<i>Лілія Деркач</i> <i>Олена Журавка</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Людмила Захаркіна</i> <i>Новіков Володимир</i> <i>Nataliia Pihul</i> <i>Yevhenii Pihul</i>	Пенсійний фонд України як державний позабюджетний цільовий фонд..... Вплив цифровізації економічних процесів на розвиток фондового ринку в Україні..... Economic security of the state: essence and goals.....	25 29 32
<i>Лариса Гриценко</i> <i>Вікторія Білошапка</i> <i>Олена Крухмаль,</i> <i>Поліна Коломієць</i> <i>Olena Kasian</i>	Доларизація економіки України: причини і наслідки..... Превентивне управління проблемними кредитами в умовах воєнного стану..... Managing the tourism in Ukraine with Schengen standards.....	34 38 42
<i>Дар'я Свірідова</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Євгеній Охрімчук</i> <i>Лариса Гриценко</i> <i>Альбіна Білера</i> <i>Тетяна Кубах</i> <i>Євген Руденко</i>	«Зелені фінанси» в контексті забезпечення сталого розвитку..... Сучасні методи управління ризиками технології інтернету речей у бізнес середовищі..... Фінансова безпека підприємств..... Механізм та принципи фінансової безпеки як базові елементи забезпечення фінансово-економічного розвитку держави	44 47 49 51
<i>Інна Школьнік</i> <i>Уляна Вініченко</i> <i>Olena Kasian</i>	Управління фінансовим левериджем на підприємстві..... Symbolism between tourism and infrastructure.....	55 58

<i>Світлана Похилько</i>	Цифрові бізнес-моделі та способи їх опису за	
<i>Анна Єременко</i>	допомогою канви Остервальда.....	60
<i>Надія Дехтяр</i>	Теоретичні засади управління активами	
<i>Анна Шевченко</i>	підприємства.....	63
<i>Лариса Гриценко</i>	Впровадження системи фінансового контролінгу	
<i>Наталі Махно</i>	зовнішньоекономічної діяльності	
	підприємства.....	66
<i>Тетяна Кубах,</i>	Ліквідність банківської системи.....	73
<i>Альона Єфіменко</i>		
<i>Lilia Klymenko</i>	Green finance in socio-economic development.....	77
<i>Larysa Hrytsenko</i>		
<i>Anastasiia Fedan</i>	Economic essence and role of credit in the	
<i>Larysa Hrytsenko</i>	development of the state.....	79

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ ЯК ДЕРЖАВНИЙ ПОЗАБЮДЖЕТНИЙ ЦІЛЬОВИЙ ФОНД

*Журавка Олена Сергіївна
к.е.н., доцент*

*Білера Альбіна Олегівна,
студентка,*

Сумський державний університет, м. Суми

Державні цільові фонди формуються внаслідок потреби в тій чи іншій послугі, яка спрямована на задоволення потреб та захисту громадян від неминучих та непередбачуваних подій. Одним із таких фондів є Пенсійний фонд України, який є позабюджетним цільовим фондом і водночас центральним органом виконавчої влади. Слід зазначити, що серед цільових фондів виділяються: 1) цільові бюджетні фонди; 2) державні та місцеві позабюджетні фонди. Значною відмінністю є те, що державні позабюджетні фонди можуть використовувати бюджетні кошти на цілі, які не заплановані в бюджеті [1].

В Україні спостерігається змішана трирівнева пенсійна система, яка поділяється на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (1 і 2 рівні) та недержавне пенсійне забезпечення (3 рівень). Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування має два рівні: солідарна та накопичувальна системи. Державний пенсійний фонд відноситься до солідарної системи [2].

Згідно з Положенням про Пенсійний фонд України основними завданнями ПФУ є: реалізація державної політики у сфері пенсійного забезпечення; формування та ведення реєстру осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню; внесення пропозицій Міністрові соціальної політики щодо забезпечення формування державної політики із зазначених питань [3].

Головною метою Пенсійного фонду є здійснення виплат пенсій громадянам, які досягли пенсійного віку, мають інвалідність чи втратили годувальника та інше. Діяльність фонду спрямована на забезпечення та підтримку громадян, їхнього благополуччя коли вони не в змозі попіклуватися за своє матеріальне становище.

Пенсійні виплати – грошові виплати, які складаються з довічних пенсій або одноразових виплат. Пенсія – щомісячна виплата, яку отримують в разі досягнення особою пенсійного віку, при визнанні її інвалідності або яку одержують члени її родини у випадках підкріплених законодавством [4].

В таблиці 1 наведено чисельність пенсіонерів за видами призначених пенсій.

Таблиця 1 – Чисельність пенсіонерів за видами призначених пенсій, тис. осіб

Вид	Рік				
	2018	2019	2020	01.10. 2021	01.10. 2022
За віком	8693,0	8534,6	8330,5	8166,1	7962,6
По інвалідності	1415,3	1454,5	1426,6	1434,7	1435,6
У разі втрати годувальника	645,7	648,6	531,9	514,1	515,5
За вислугу років	629,1	616,0	214,3	208,9	198,8
Соціальні пенсії	84,0	77,6	72,8	69,5	64,8
Довічне грошове утримання судьям у відставці	3,3	3,4	3,5	3,6	-
Загальна чисельність	11470,4	11334,7	10579,6	10397,0	10180,7
Загальна сума пенсійних виплат, млрд. грн.	352,7	413,0	466,9	378,2	424,7
Середній розмір пенсійної виплати на початок року, грн.	2479	2646	3083	3508	3992

Джерело: сформовано на основі даних звітів діяльності ПФУ [5]

З даної таблиці видно, що загальна чисельність з отримання виплат має тенденцію до зменшення. Найбільшим населенням, яке потребує пенсії є категорія за віком. Однак кількість пенсіонерів зменшилася внаслідок підвищення пенсійного віку та впровадження різноманітних реформ. Станом на 1 жовтня всього було сплачено пенсій на суму 424,7 млрд. грн. Середній розмір виплат сягає 3 992 грн. на початок 2022 року. Також, необхідно звернути увагу за рахунок яких коштів функціонує Пенсійний фонд. В таблиці 2 розглянемо формування його доходів.

Таблиця 2 – Формування дохідної частини ПФУ, млн. грн.

Доходи	2018	2019	2020	2021	2022
Залишок власних коштів на початок року	1772	99	163	945	-
Власні доходи	202084	241752	281751	334186	403574
- в тому числі ЄСВ	196854	236262	254509	301433	375420
Кошти державного бюджету	150091	193106	180739	177634	216816

Продовження таблиці 2.

Кошти державних позабюджетних цільових фондів	0,0001	-	3607	-	-
Всього доходів	353947	434957	466260	512765	620390

Джерело: сформовано на основі даних звітів діяльності ПФУ [5]

З огляду таблиці 2 стає ясно, що доходи ПФУ формуються від власних доходів фонду, коштів державного бюджету та коштів інших державних позабюджетних фондів. Доходи мають тенденцію до збільшення з 353 947 млн. грн. у 2018 році до 620 390 млн. грн. у 2022 році, що склало 266 443 млн. грн. Більшість показників доходу зростає. Власні доходи за період 2018-2022 років збільшилися на 201 490 млн. грн. Найбільшу частку серед власних коштів досить часто займає сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Єдиний соціальний внесок впродовж досліджуваних років збільшився на 178 566 млн. грн. Відмітимо, що ЄСВ має основну відсоткову ставку 22%, яка справляється з нарахованою заробітної плати працівників. Кошти з державного бюджету коливалися роком за роком, проте в порівнянні 2022 до 2018 років збільшилися на 66 725 млн. грн. Кошти від державних позабюджетних фондів з'являються зрідка і можуть бути з різних фондів, що практично унеможливило аналіз тенденцій до змін. В 2020 році були виділені кошти з фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19 на суму 3 607 млн. грн.

В таблиці 3 розглянемо видатки пенсійного фонду.

Таблиця 3 – Видаткова частина ПФУ

Видатки	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
За рахунок власних надходжень	259 167	303 106	329 501	367 207	582 760
За рахунок коштів Державного бюджету	99 438	132 836	149 842	153 738	7 212
Усього видатків	358 605	435 942	479 343	520 945	589 972

Джерело: сформовано на основі даних звітів діяльності ПФУ [5]

За наведеними даними таблиці 3 спостерігається тенденція до збільшення видатків з 358 605 млн. грн. у 2018 році до 589 972 млн. грн. у 2022 році, що склало 231 367 млн. грн. Збільшення видатків відбувається переважно за рахунок видатків від власних надходжень фонду.

Недоліками та проблемами пенсійної системи на сьогодні є:

– пенсійний фонд не може в повному обсязі здійснювати свою діяльність з фінансування пенсійних виплат за рахунок лише власних коштів, що вказує на наявний дефіцит;

– спостерігається суттєве погіршення стосовно демографічної ситуації, оскільки через війну зменшується кількість працездатного населення за різних обставин;

– зростання пенсійного навантаження на офіційно працевлаштованих громадян, через сплату ЄСВ, внаслідок значної кількості безробітних та тінізації реальної кількості працівників;

– постійні зміни в законодавстві щодо пенсійної системи та її врегулювання.

В підсумку, можна сказати, що діяльність ПФУ не є ефективною. Основним надходженням до фонду являється ЄСВ, яке залежить від платників. Переважно завдяки цьому здійснюються пенсійні виплати. Для покращення його стану необхідне здійснення контролю над ринком праці та сприяти довірі населення до державних інстанцій.

Список використаних джерел

1. Тулянцева В. Фінансово-правове регулювання діяльності позабюджетних цільових фондів. Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2015. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/39-44%20Finansovo-pravove%20rehulyuvannya%20diyal'nosti%20pozabyudzhetnykh%20tsil'ovykh%20fondiv.pdf.

2. Демченко К. І. Характеристика видів пенсійних систем. *Економіка, фінанси, облік та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації* : Міжнар. науково-практ. конф., м. Полтава, 20 квіт. 2019 р. Полтава, 2019. С. 21–24. URL: http://nubip.edu.ua/sites/default/files/zbirnik_4_0.pdf#page=22.

3. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України : Постанова Каб. Міністрів України від 23.07.2014 р. № 280-2014-п : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-п#n8>.

4. Марущак, А. В. (2021). Діяльність пенсійного фонду України як позабюджетного цільового фонду у контексті реформувань пенсійної системи. *Juris Europensis Scientia*, (6). URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/6_2021/11.pdf.

5. Звіти про роботу. *Пенсійний фонд України*. URL: <https://www.pfu.gov.ua/diialnist/zvity-pro-robotu/>.